

2017/1

Poutník

časopis Obce unitářů v Brně

Zimní květ

Fotografie

Kresby a foto Jarmila Plotěná

Obr. Vodnářský drak *obálka*

Obr. Zimní květ *obálka*

Obsah

Obsah	1
Bílo – krásné i tragické (Rev. Mgr. Jarmila Plotěná)	2
Pozvánka na Valné shromáždění	4
Blahopřání	5
Místo náboženství v 21. století (Ing. Libor Mikš)	5
Anketa v brněnské Unitarii (Rev. Mgr. Jarmila Plotěná)	8
Hledat to podstatné (Rev. Mgr. Jarmila Plotěná)	15
Šugjó (Bohumil Houser, dr. h. c.)	19
Co měl ruský voják na srdci (Bohuslav Páral)	24
V Kyjově na gymnáziu (Bohuslav Páral)	25
Vzpomínky na otce (Bohuslav Páral)	26
K počátkům svobodomyšlné víry (Rev. Mgr. Jarmila Plotěná)	28
Vědecké poznatky a víra (Ing. Rostislav Havránek)	30

Bílo – krásné i tragické

Ještě, když píšu tento úvodník jsou u nás hlášeny sněhové přehánky a možná i vydatné sněžení. Zprávy o tragickém zemětřesení v Itálii, jehož ničivost ještě znásobily sněhové laviny, nám připomíná mocnost a nevypočitatelnost přírody. I přes veškerou lidskou vzdělanost a technické vymoženosti jsme stále a zřejmě ještě dlouho budeme slabými, často bezmocnými tvory před silou a mohutností živlů. Mnohému nerozumíme, mnohé nedovedeme předvídat, mnohé si ani nepřipouštíme, že by snad mohlo nastat. Naše „jistoty“ jsou značně nejisté.

Již několik týdnů se píše rok 2017 se skutečně ledovým lednem, majestátně bílým jaký známe z obrázků Josefa Lady a někteří i z dětství. Že by se navrátily „staré poměry“? Jenže „staré poměry se navrátit nemohou, neboť naše modrá planeta Gaia by nebyla živou bytostí, kdyby se nevyvíjela, nerostla do dospělosti, nestárla a kdyby se i případně nebránila, i když pro nás, její často nevděčné nájemníky, třeba nepochopitelně a krutě. Zkrátka, člověk mnoho a mnoho ještě neví, avšak může ledačemu věřit.

Přiznám se, že odedávna tak nějak věřím ve význam „znamení na obloze“. Ne že bych zrovna nedočkavě očekávala zjevení nějaké „nadpřirozené bytosti“, která za nás lidí všechno vyřeší. To jistě nenastane, ale občas pohlížím na oblohu a sleduji její světelné, barevné a jiné proměny. Tak například, všimli jste si, jaké se jevilo prvního dne letošního roku Slunce? 1. ledna v pozdní odpoledne stál nad obzorem ledově bílý přesně ohraničený kotouč, nevelký, nemalý. Totiž na Slunce spíš malý na Měsíc poněkud větší, za to však barvou a jakýmsi „ledovým chladem“ Měsíci podoben. Bylo to Slunce, neboť ten den Měsíc nebyl v úplňku, ale ke zjištění, o co vlastně jde, bylo třeba této úvahy.

Že? Co by asi o takovém jevu – úkazu usuzovali lidé ve středověku a co by asi psali do svých kronik? Tak na chvíli vypnu „kritické myšlení i v náboženství“ a zahledím se na veliké, nesmírné jeviště na obloze a „Aj ukázalo se znamení ...“ Jeho interpretace může být různá a budiž přenechána rozumu, ale - ten úžas

v tu chvíli!

A přišla bílá, ledová a mnohde velmi krutá zima, kterou dávno nepamatují a přišla hned na druhý den. A dále, v další dny, vyhlédnu z okna - jinovatka, aha to znám a vzpomenu si na svoji básničku, asi takto:

Svět zjhl jinovatkou
a zemi halí divný třpyt
v jehličkách obalený strom,
něžný a křehký, jenom zazvonit ...

Ale kdepak, venku bylo docela jinak: Žádný „něžný a křehký“, ale pořádná silná vrstva, pevně držící jinovatky, vše jemné silným činící ba tvářící se, že tak už bude věčně. Fotím a fotím, na udivené kolemklouzající volám: „Lidi to si foťte, to tu často nedávají.“ A co by říkal někdo třeba z tropické Afriky, kdyby se tu zničehonic objevil“, přemýšlím nahlas. „Byl by z toho v transu a myslel by, že je na Marsu“, odušila kolemplynoucí paní.

Tak vidíme, že není žádných samozřejmých jistot pod Sluncem a různě, přepodivně, a třeba i ze dne na den krutě může být na naší krásné i náročné planetě.

Ale že jsme náboženská společnost, má nám k proměnám a tíhám života naše náboženství co říct? Je naším pozlátkem, záminkou pro statut, nálepkou nebo naším majákem na cestách, pevnou tvrzí a skálou, světlem v hlubinách ... Cože? Příliš poetické? Ani ne, vždyť právě takové by nám náboženství mělo být. Posilující, nikoliv oslabující, návodné a pomáhající, nikoliv zavádějící, objasňující nikoliv mlžící a neživotaschopné. Tak to už je vážné, to není „berlička slabých“ ani „šidítka pro naivní“ ani „ovčinec pro slepé stádečko“ Jaký má význam v 21. století něco tak původního a prastarého jako je náboženství a má v současnosti ještě co říci dnešním lidem? A co to vlastně je náboženství, co pro nás znamená v naší době plné změn a otřesných událostí?

Není divu, že si na začátku roku klademe takové otázky. Nejsou to otázky „světodějné“ či politické, jsou to otázky osobně pro

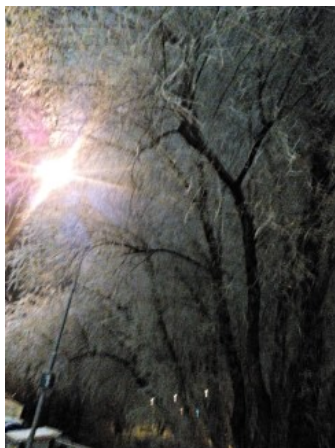
nás. Tak také je míněna naše anketa. Nezkoumá naše religionistické znalosti, ale vede nás k zamyšlení a k ujasnění vlastního vztahu k náboženství.

Také další články v tomto čísle se volně týkají tohoto tématu, přičemž nemůžeme nepřipomenout nám drahé osobnosti v brněnské Unitarii po dlouhá léta působící, a to br. Bohumila Housera, dr. h. c., od jehož úmrtí uplyne letos 9. února 12. let a Ing. Rostislava Havránka, tvůrčího pracovníka spolku Atoz a později našeho oblíbeného lektora v OUB a autora řady článků pro Poutníka.

Rovněž představujeme novou knihu br. Bohuslava Párala a já ve své úvaze píšu o tom, proč jsem napsala studii o předchůdcích unitářů v 16. století.

Tak tedy duchovně přínosný konec zimy a časné předjaří přeje

Jarmila

Pozvánka

na tradiční Valné shromáždění OUB, které se bude konat v pátek 3. 3. 2017 na Staňkově 18a v 16:00. Členy i příznivce srdečně zvou jménem celého Místního správního sboru brněnské obce

duchovní Rev. Mgr. J. Plotěná a předseda Ing. P. Sedlák

BLAHOPŘÁNÍ

všem členům i přátelům Brněnské obce unitářů, kteří se
narodili v únoru a v březnu

VŠE NEJLEPŠÍ!

7.2. Jelena Horníčková
Ing. Julius Kodrik

12.2. Bohuslav Páral

22.2. Heda Kunclová

1.3. by se dožil br. Bohumil Houser, dr.h.c. 95 let

3.3. Jitka Stejskalová

Milan Sedláček

11.3. Michaela Bucková

23.3. Zdeňka Červená

Libor Mikš

Místo náboženství v 21. století

O české společnosti se tvrdí, že je ateistická. Mnozí se domnívají, že pojmy jako víra, náboženství nebo církev patří do středověku a pro rozvoj moderní společnosti jsou pouze zátěží, brzdou. Důvodem je mimo jiné jejich zkreslená, mlhavá představa o obsahu těchto slov. Zejména naprostý nezájem mnoha lidí se těmito pojmy jakkoli hlouběji zabývat, neboť to považují za nesmysl a zbytečnou ztrátu času.

Položme si tedy otázku, kde je pravda, a zda má náboženství nějaké místo v moderní společnosti. Abychom si ovšem mohli na takto položenou otázku smysluplně odpovědět, měli bychom mít jasno, o čem je vlastně řeč. Jinými slovy, měli bychom si pojem náboženství jednoznačně definovat.

Co je náboženství? Dnes neexistuje jednotná a uznávaná definice tohoto pojmu. Namátkou vyberu některé definice uvedené na wikipedii:

Sigmund Freud: *Náboženství je kolektivní neuróza, respektive funkce individuální psychiky, jež produkuje bohy, kteří mají za úkol těšit a uspokojovat dětinské touhy dospělého.*

Karel Marx: *Náboženská bída je výrazem jednak skutečné bídy, jednak protestem proti skutečné bídě. Náboženství je povzdech utlačovaného tvora, cit bezcitného světa, duch bezduchých poměrů. Náboženství je opium lidu.*

Pokud někdo takto vnímá náboženství, není divu, že mu neschází. Ale existují i jiné definice:

Clifford Geertz: *Náboženství je systém symbolů, které v lidech ustavují silné, pronikavé a dlouhotrvající nálady a motivace tím, že formulují pojmy obecného řádu bytí a obdařují tyto pojmy takovým nádechem skutečnosti, že se tyto nálady a motivace zdají jedinečně realistické.*

Ivan Štampach: *Náboženství je reálný, životní, osobní vztah člověka k transcendentní zkušenosti.*

Tyto definice nám říkají něco zcela jiného a vůbec nepůsobí odpudivě. Pokusím se definovat, co si pod náboženstvím představuji já - zpravidla sdílený souhrn představ o světě, vesmíru a životě, o jeho vzniku a jeho smyslu. Součástí těchto představ je zpravidla určitá inteligence, která celý vesmír a život v něm cílevědomě stvořila a vybavila jej určitými obecně platnými zákony a zásadami. **To vnáší do celého systému hierarchii a řád.** Tyto představy se mohou předávat pouze ústně nebo jsou zapsané v knihách. Takové texty se zpravidla považují za inspirované a posvátné.

V opozici ke všem náboženstvím je představa ateistická, která vznik vesmíru a života přisuzuje v podstatě náhodné souhře příznivých okolností.

Dnes se mnohdy náboženské představy považují za překonané a lze je plně nahradit vědeckými poznatky. Zde dochází k velikému nedorozumění, protože vědeckou metodou lze zkoumat pouze vnější, sdílený svět, nikoli svět vnitřní, který je vlastní každému člověku individuálně. Ostatním je dnes přístup do vnitřního světa jiného jedince až na výjimky uzavřený. **Opravdová věda a skutečné náboženství nejsou v opozici, oběma jde o pravdivé poznání světa.**

Náboženským představám je vytýkána víra. Jenže, co je **Víra**? Většinou se spojuje s vírou v pravdivost určitých náboženských představ, mnohdy se hanlivě označuje za „berličku“. Celou řadu náboženských představ totiž dnes nelze vědeckými metodami studovat a ani dokazovat. Víra ve skutečnosti přesahuje všechna náboženství a „nějakou“ víru má úplně každý. I ten, kdo se opírá čistě o vědecké poznatky. Ani věda se bez určitého stupně víry neobejde. Víru lze chápat různě. A dobré náboženství

nevyžaduje slepou víru. Jedná se spíše o jakési výchozí předpoklady. **Víra není cílem, nýbrž nezbytnou podmínkou poznání.**

Nelze popřít, že historicky hrálo ve společnosti náboženství vždy významnou roli. Mnohdy se prostřednictvím náboženských společností prolínalo s řízením státu. A to i v případě římsko-katolické církve, i když ta se oficiálně od přímého zasahování do státních záležitostí formálně distancuje. Toto prolínání ve svých důsledcích mnoho dobrého nepřineslo. Od dob reformace se nastartoval proces odluky státu od církve. Ale proč se zde najednou v souvislosti s náboženstvím objevuje termín církev? Co je církev? *křesťanská* náboženská společnost, instituce, jejímž cílem je vyučovat a prosazovat určité náboženské představy do života, často pomocí rituálů a dogmat. Zpravidla představuje alespoň pro část společnosti určitou **autoritu**.

Potřebuje člověk náboženství?

Někteří ano, někteří se domnívají, že ne. My jako unitáři jsme přesvědčení, že ano. Karel Hašpl o tom napsal celou knihu. Náboženské představy naplňují spirituální potřeby jedince, a ačkoli si to mnozí neuvědomují, tyto potřeby jsou od lidské psychiky neoddelitelné. Lze je samozřejmě potlačovat a považovat za psychickou úchylku, ale zcela vymazat je nelze. Naopak, jejich potlačování může následně psychické problémy vyvolávat. Tím je pro mne otázka potřebnosti pro jedince vyřešena.

Avšak je náboženství důležité i pro společnost jako celek? Nebo jsou náboženské organizace pouze "zájmovou" činností naplňující potřeby svých členů, podobně jako například golfový klub nebo filatelistický kroužek? Dle mého názoru ani hraní golfu ani sbírání známek společnost jako celek nijak pronikavě neobohacují, přesto jsou málokomu solí v očích. A ani mně jejich existence nevadí.

U církví a náboženských společností je tomu dle mého názoru jinak. Mnoho lidí se domnívá, že bez jejich existence potažmo bez náboženských představ by byl tento svět mnohem radostnější. Náboženství a církve se vnímají jako nástroje pro ohlupování lidstva. Pomiňme fakt, že i takové případy existují.

Domnívám se, že úloha náboženství je nezastupitelná, protože jedině na základě dobrých náboženských představ může vzniknout funkční morální a hodnotový systém. Netvrdím, že úloha náboženských organizací je v tomto nezastupitelná, ale jiné instituce v současné době nemáme. Někteří se domnívají, že tuto roli může plnit a plní systém práva. To je kardinální omyl. Právo morální a hodnotový systém nevytváří, ale mělo by na něm být budováno.

Všechna politika na mravnosti se zakládá a mravnost na vyšším stupni vývoje je podstatnou částí náboženství.

T, G. Masaryk – Ideály humanitní

Pokud církev nebude ALTERNATIVOU k současnému modernímu světu, je zbytečná. Pokud se stane plně jeho součástí, pokud se mu zcela přizpůsobí a v tomto smyslu se modernizuje, nemá reálně co nabídnout. Bude jen jednou z položek spirituálního trhu podřízenou zákonům nabídky a poptávky.

Ivan Štampach - O dvou nových sociálních svatých, Deník Referendum/Domov 30. 4. 2014

Budou-li systém hodnot a životní cíle vytvářet lidé bez morálky, společnost bude jako celek upadat. Takže odpovědnost za morálku a hodnoty vyznávané ve společnosti leží na nás. V tom vidím náš hlavní úkol a přeji nám všem, abychom při jeho naplňování byli úspěšní.

*Náboženství je let od sebe samého
k sobě samému*

PLÓTÍNOS

Anketa v brněnské Unitarii

Záznam poskytnutých názorů a odpovědí na tři otázky ankety položených návštěvníkům Unitárie

paní Eva Švecová

- Co je to podle Vás náboženství?

Je to snaha otevřít lidem oči pro poznání Pravda o smyslu Stvoření a našeho duchovního života.

- Co znamená náboženství Ve vašem životě?

Z počátku to bylo upozornění na to, že nade mnou, jako samozřejmě i nad celým světem je něco vyššího, nežli my, lidé, a tomu jsme zodpovědni za naše chování, dobré i špatné.

Jako velmi formální a vlažná členka římskokatolické církve jsem při poznání existence jiných církví i východních nauk došla k poznání, že vlastně všechna náboženství i východní nauky směřují k odhalení Zdroje života a směřují člověka ke správné životní cestě, na níž mají v sobě objevit možnost projevit se jako Boží Dítě, stvořené k obrazu Božímu a to se všemi dopady a možnostmi.

K tomuto poznání však vedly těžké kroky, počínající bezvýchozí krizovou událostí v naší rodině. Ve snaze být nápomocna jsem si

vzpomněla na poučky mé církve a začala se modlit. Ihned po ukončení všech vyvzpomínaných modliteb i modlitbiček z dob nejranějšího dětství, jsem zapochybovala o možnosti vyslyšení mých proseb. Vybavily se mi všechny nectnosti, kterými jsem oplývala, pocítila hluboké zahanbení, lítost a tíhu osobní špíny před Bohem.

Přivedlo mne to k myšlence, že by prosby mohly být spravedlivým Bohem vyslyšené snad ještě jistěji, kdybych žila čestným, bohulibým životem. Okamžitě jsem se rozhodla pro nápravu, ale s hrůzou jsem však zjistila a vnitřně zvolala:

„Bože, já bych se polepšila, ráda bych se polepšila, ale když já nevím, jestli jsi. Vážně nevím, jestli jsi.“

Tři dny a dvě noci jsem se potácela mezi těmito myšlenkami.

Třetí noc nastal počátek velkých poznání a událostí, hmatatelně, stoprocentně dokazující Jeho lásku, spravedlnost a zájem o mne.

Velmi těžká, až tragická rodinná záležitost byla odstraněna, ze mne se stal zcela jiný člověk, a některým členům rodiny se událost vryla správným způsobem do srdce.

Tím tedy mohu ukončit anketní otázku a to slovy: **MÉ NÁBOŽENSTVÍ MI POMOHLA NALÉZTI BOHA ŽIVÉHO.**

- Jaký vliv má náboženství podle Vašeho názoru pro současnost?

V původních zárodcích každého náboženství bylo dáváno poučení jak žít, aby to bylo smysluplné s výhledem na budoucnost člověka po odložení hmotného těla.

Toto však bylo postupem času nepochopením a svobodnou vůlí překrýváno postupně zájmy světskými, a haleno světským, rozumovým nazíráním.

Mnohde se vzorně a přísně zachovávají tradice, leč skrytý význam uniká.

Dle mého názoru máme být náboženstvím přivedeni do stavu pokory, kajícínosti a lásky, tím otevření a způsobí pro přijímání pomáhající milosti Boží, jejíž dotek občerstvuje a posiluje.

Mnohé nauky, nebo poučení jsou dávány zastřeně, tak, aby každý, kdo Boha hledá, k Němu přišel cestou lásky.

O tom svědčí biblické:

„Dva budou pracovat na poli, jeden bude vzat“ (Matouš 24:40)

„Dvě ženy budou pracovat v jedné domácnosti, jedna bude vzata, druhá zanechána“ (Matouš 24:41)

Jinými slovy - když dva dělají totéž, není to vždy totéž. Jak by to dopadlo, kdyby se k poznání přicházelo jen rozumově?

Nastiňuje nám to současnost, kdy se náboženství přetvářejí bez přítomnosti lásky na organizované celky mezi sebou soupeřící a stávající se přítěží pro svět.

paní Magda Pulicarová

- *Co je to podle Vás náboženství?*

Spíš co MÁ BÝT: pomoc pro ty, kteří nějakým způsobem ztratili kontakt k tomu "Původnímu".

- *Co znamená náboženství ve Vašem životě?*

Pro mě spíš problémy, hlavně "brojení" proti přirozenosti a "pokulhávání" za danou současností.

- *Jaký vliv má náboženství podle Vašeho názoru pro současnost?*

Náboženství nemá být "brzdou" ani "klackem", což se i v současnosti stále děje.

Ing. Dalibor Halouzka

- *Co je to podle Vás náboženství?*

Nauka společnosti dané kultury, jak se chovat v souladu s řádem, požadavky i zákazy danými uctívaným Bohem (nebo "Bohy či Božstvím, Vesmírem – Vesmírnou Inteligencí apod.(").

Setkal jsem se s lidmi, kteří považují náboženství za víru. Mým názorem je, že náboženství není vírou, ale u věřícího člověka se často stává součástí jeho víry, což považuji za správné.

- *Co znamená náboženství ve Vašem životě?*

Jednak poznáním toho, co ovlivňuje kulturu a život společnosti a také přiblížení se ke kořenům dané civilizace.

Dále je mi i určitou oporou a hranicí pro rozhodování při hledání řešení problémů v různých životních situacích. Také je mi námětem k zamyšlení, proč a za jakým účelem tady jsem, co i jak mám konat a jakou mám zodpovědnost za svůj život vůči "pozemskému a vyššímu (duchovnímu - božskému)" světu.

- *Jaký vliv má náboženství podle Vašeho názoru pro současnost?*

Toto je zapeklitá otázka.

A) Pomáhá formovat člověka. Obvykle se nám snaží vštípit dobrou morálku a pokoru vůči tomu, co je "nad námi". Připomíná nám mnohé klasické hodnoty, které "moderní člověk" rád ve své pohodlnosti a chtivosti pomíjí - takže je nám i určitým vodítkem v chování a mezilidských vztazích.

B) Vývoj lidské společnosti zákonitě musel přinést i zkreslení v chápání původního významu myšlenek nauk náboženství, nehledě k vědomému zanášení dezinformací a úprav od mocných tohoto světa. Proto velice záleží na všech soudobých:

- *širitelích a učitelích náboženství*, co hlásají na základě jejich správného pochopení problematiky předmětů výuky, jejich morálních vlastnostech, konečných cílech, toleranci a moudrosti.
- "*ovečkách*", na jejich schopnostech rozumně myslet (tedy na duševní úrovni – aby jen tupě a otrocky nepřijímaly informace, pochopily a správně poznání používaly). Také, jako v předchozím bodě, velice záleží na morálních vlastnostech a toleranci.

Domnívám se, že pokud nebudou splněny výše uvedené dva body a současně nebudou mít lidé v srdci dostatek pochopení a lásky (obzvláště ti mocní - moje zbožné přání), pak se z náboženství stává politický a mocensky zneužívaný nástroj (viz dějiny a současnost lidstva). Ten však nebyl a neměl by být původním cílem náboženství!!!

Ing. Pavel Sedlák

- *Co je podle Tebe náboženství?*

A) Náboženství je fenomén tak pestrý, že si nečiním nárok na jeho popis, ale pouze na určitý subjektivní pohled. Nejviditelnější je zřejmě role společenská. Dává lidem určitý společný etický a ideologický názor, normy chování, přesah od identifikaci sebe jako jednotlivce k identifikaci sebe jako člena společenství. Toto lze pozorovat u křesťanství stejně jako u islámu nebo také buddhismu. "Myšlenka stromy je nahrazena myšlenkou les. (Buddha)". Velmi silným momentem křesťanské mše je nepochybně podání rukou.

B) Z hlediska osobního je náboženství "vírou" nebo "přesvědčením". Z tohoto hlediska zasahuje do oblasti náboženství například spolek Sisyfos. Je to podle mého názoru role do značné míry sporná, protože "kdo nevěří s námi věří proti nám". Dokonce i když někteří zakladatelé náboženství si toho byli zřejmě vědomi (Ježíš, Buddha) a snažili se formulovat ideologický základ spíše ve smyslu "kdo nevěří proti nám, nám nevadí",

tak historie ukazuje, že to často nefunguje. Potřeba udržení teritoriálního společenství a přežití v konkurenci s těmi, kdo jsou proti nám odlišní převážně vede k netolerantnímu použití náboženství, bez ohledu na to, jak je definováno jeho jádro.

C) Nejobtížněji postižitelnou, ale přitom nezastupitelnou rolí náboženství by měla být jeho role "mystická". Cílem vnitřního náboženství je "splýnutí s Bohem". Mělo by jít o navázání přímého kontaktu s hlubokou intuicí, která nep ochybně vedla zakladatele a velké osobnosti náboženských směrů. Domnívám se, že k tomu ovšem organizované náboženství ve smyslu A) a B) klade často spíše překážky. Předání totiž nemusí být jednoduché, dochází k němu kontaktem mezi Žákem a Mistrem, "od srdce k srdci". Nábožensky disponovaný jedinec může určité věci dokonce pochytit i "sám", zvláště na "svatém místě". Je však otázka, zda nešlo o působení lidského Mistra, který zůstal skryt v pozadí. Někdy k tomu dochází při odchodu velkých osobností, pokud existovalo karmické pouto mezi Žákem a Mistrem. Například Bible hovoří o "předání ducha Svatého" při odchodu Ježíše, Eduard Tomáš se ve svém životopise zmiňuje o duchovním posunu, který zažil po odchodu Paula Bruntona. V každém případě jde o působení Mistra Mistrů, byť "jsou jeho cesty nevyzpytatelné".

- *Co znamená náboženství ve Tvém životě?*

Jsem aktivním členem Brněnské obce unitářů a současně aktivním členem hudebního souboru Musica Regina. "Náboženství" je součástí mého života. Náboženství mi dává možnost setkat se se spoustou inspirativních lidí, získat přehled o různých názorech a životních filosofiích. Doufám, že se mi takto podaří získat určitý nadhled, aniž bych se zaseknul na nějakém dogmatu, což je však v dnešní turbulentní a napjaté světové situaci nesnadné. Hodiny posledního soudu ("Doomsday Clock") byly nedávno (leden 2017) atomovými vědci posunuty na "za dva a půl minuty půlnoc". Náboženství přináší určitou vnitřní stabilitu, myslím, že bez určité "náboženské praxe" má člověk buď možnost naprosto se zaměstnat zábavami a povinnostmi vnějšího světa, nebo se zbláznit. Proto mne poněkud mrzí, že širší brněnská obec tuto náboženskou praxi provozuje buď v soukromí, nebo ji "konzumuje" zprostředkovaně přes přednášky. Pokud bych měl přirovnat naši obec k vysoké škole, tak "účast na cvičení" je slabší. Tímto bych chtěl současně pozvat na naše pravidelné středeční meditace (podle předchozího programu začátky 18:30 až 19:00), nebo na úterní zpívání "manter" (17:30 až 19:00).

- *Jaký má dle Tvého názoru náboženství význam pro současnost?*

To je hodně široká otázka. Co se týče Česka, řečeno slovy pátera Halíka zde vládne "náboženský analfabetismus". V současném Česku hraje náboženství pro většinovou společnost roli hromosvodu, i když je zde jeho společenský přínos nesmírně potřebný a převážně kladný. To platí v místních podmínkách i pro převládající katolickou církev, jakkoli s jejím "pohledem na věc" jako unitáři v mnohém nebudeme souhlasit. Držme si palce, aby NSČU bylo v překonávání tohoto neblahého stavu účinné, kéž se nám daří budovat pozitivní a tvořivé společenství.

Co se týče světa, je role náboženství rozporuplná. Problematické je to zvláště v případě islámu, který v zemích, kde převládá účinně brání zvládnutí populační exploze. Tradiční islámské řešení, tj. válka, je v našem světě napěchovaném zbraněmi hromadného ničení čirým šílenstvím. Rozporuplné světové působení můžeme připsat také katolické církvi, která při současné populační explozi vidí jako jedinou cestu pohlavní zdrženlivost, a to i v zemích kde lidé nejsou dostatečně zralí a informovaní, aby rozumným způsobem ignorovali příkazy náboženského centra, pokud jsou nesplnitelné. Kam však směřujeme, pokud budou mladé lidi formovat především agresivní počítačové hry? Technologická revoluce obrovským tempem proniká i do "třetího světa" a její působení není ani zdaleka výhradně pozitivní.

Z hlediska lidských společenství, ze kterých se skládá naše planeta, je náboženství důležitým regulačním a motivačním faktorem.

Eduard Tomáš kdysi konstatoval, že rovnováha lidstva je daná vyrovnaností intelektuální, etické a duchovní složky. Dospěli jsme k značnému pokroku v intelektuálním vývoji, avšak etická a duchovní složka značně zaostává. Tradičně pojaté náboženství na jednu stranu brání etickému a duchovnímu úpadku, na druhou stranu však může být i překážkou pokroku v těchto oblastech.

RNDr. Milan Lustig

- *Co to je podle Vás náboženství?*

Toto je velmi těžká otázka. Bylo vysloveno velké množství definic náboženství (lat. religio), které se však až diametrálně odlišují. Náboženství vyvěrá z víry, že něco, nějaké objekty a zákonitosti, existují. Každé náboženství je vázáno na určitou společenskou (náboženskou) skupinu, která pak (s větší či menší důsledností) dodržuje určité rituály, zvyklosti (bohoslužby, oběti, obřady ap.). V našich podmínkách se předpokládá, že

náboženství umravňuje, bohužel, někdy vede až k fanatizmu, který ubližuje. Někdy mezi nerozumnými příslušníky různých náboženských skupin panuje nevraživost namísto patřičné tolerance.

- *Co znamená náboženství ve Vašem životě?*

Náboženská, avšak především etická, výchova v rámci rodiny, školy i Skautu v mém mládí, především dětství, měla na mě bezesporu velký vliv a dovoluji si tvrdit, že velmi kladný. Zejména moji rodiče zřejmě vystihli dobrý a pro mne vhodný způsob výchovy: prakticky mě téměř nikdy nestrastali, ale **vedli**. Aspoň jeden příklad: Bylo to asi v mých 15 či 16 letech. Navštívil mne spolužák, byl jsem s ním v tatínkově pracovně, který nebyl doma. Dveře od pracovny do chodby byly otevřené a maminka slyšela (poslouchala) můj rozhovor se spolužákem, aniž bychom to tušili. Spolužák viděl velkou zásobu tatínkových cigaret a vyzval mne, abych z nich pár sebral (kdyby se z nich pár sebralo, určitě by to nebylo poznat) a abychom šli ven kouřit. Já mu na to odpověděl, že přece nemohu okrást vlastního otce a když, tak si cigarety musíme koupit. A šli jsme tedy ven kouřit. Když jsem se vrátil domů, nejenže jsem nebyl trestán, ale nebylo mi ani nic vytýkáno. Tatínek (který se mezitím vrátil domů a kterému maminka nechala záležitost vyřídit) mi naopak poděkoval za to, jak jsem se zachoval, a pouze řekl, že sice velice nerad vidí, že začínám kouřit, ale budu-li chtít příště kouřit, tak si mám zapálit doma. Já se musel zastydět, že jsem něco dělal potajmu - to na mě mnohem účinněji výchovně zapůsobilo, než jakýkoli trest nebo výtky. Svým rodičům jsem za jejich výchovu velmi vděčen.

- *Jaký význam má náboženství dle Vašeho názoru pro současnost? - osobní názor.*

Já vidím význam náboženství i pro současnost především v jeho eticko-výchovném působení. I když, bohužel, mnoho i věřících se (zdánlivě) eticky chová ne z důvodů morálních či z přesvědčení, ale ze strachu před trestem (ať již nyní od orgánů správních nebo po smrti nadpozemských). Např. známý "neznaboh" filosof Luther řekl: „Sám v Boha nevěřím, ale jsem rád, že v něj věří můj krejčí - aspoň mě tolik neokrade.“

RNDr. Ludmila Čermáková

- *Co to je podle Vás náboženství?*

Náboženství chápu jako pohled na bytí, na existenci všeho viditelného i neviditelného na základě spirituálních zkušeností, vjemů a pocitů a tak člověk dospěje k víře v Boha. Skrze tuto víru pak vnímá vše, žije pro Boha

a s Bohem v srdci. Žebříček hodnot člověka žijícího náboženstvím se proměňuje dle jeho další duchovní cesty.

- *Co znamená náboženství ve Vašem životě?*

Pro mne je náboženství způsob nahlížení na svět i Boží svět. Tak jako naše tělo potřebuje dýchat vzduch, tak moje duše potřebuje dýchat Božího ducha a tento dech je pro mne náboženství. Jsou to ale i brýle, přes které na vše pohlížím.

- *Jaký význam má náboženství dle Vašeho názoru pro současnost? - osobní názor.*

Náboženství je v současnosti jediná cesta lidstva, která může zastavit směr, kam se lidstvo jako celek řítí. Lidé, kteří žijí náboženství, mají v hloubi duše pak vetknuty Boží morální kodexy, které se spirituálním životem dále rozvíjejí a uplatňují ve veškerém jednání. Jedině tak se může lidská společnost proměnit v harmonickou, ohleduplnou, moudře na Zemi hospodařící, láskyplnou a spolupracující pro blaženství a pokoj všech.

Pokoj a požehnání všem bytostem na Zemi i na nebi

Ludmila

Jarmila Plotěná:

Hledat to podstatné

„Náš život je naše dílo. Narodili jsme se a nikdo se nás neptal, zda to chceme. Až přijde čas, zemřeme a nikdo se nás nezeptá, zda bychom nechtěli ještě zůstat. Celé vesmíry věcí, lidí a vztahů jsou dány a můžeme je ovlivnit jen nepatrně nebo vůbec ne. Ale čím blíže k našemu nitru, tím jsme větší vládci. V nekonečnu vesmíru je jeden náš, který je naším tvorem. To dané je v něm látkou, již přetváříme k obrazu naší touhy.

Umět moudře a silně chtít je v lidském životě velmi důležité. V naší vlastní říši svobody vybíráme podle své touhy co ano a co ne. Často nám na to, co bychom chtěli, nestačí síly, a musíme se něčeho vzdát. Z našich životů by nemělo vypadnout to, co nás může učinit skutečně šťastnými. Správně si to zvolit, zařadit do ve svém usilování na první místo a neustoupit od toho, je hlavním předpokladem plného, šťastného života.“ píše Stanislav Vácha v knize Umění žít (Praha, Eurovia, s. 7 – 8). Tato útlá kniha obsahuje mnoho cenných rad do života a přímo i nepřímo tak hovoří o duchovní cestě. Dodejme, že touha v hledání toho podstatného hraje významnou roli, neboť naše nejvnitřnější hlubiny nás vedou pomocí takové touhy. Ženou nás vichry přání a chtění tím směrem, kterým máme a smíme

být užiteční celku. Dovolit, abychom byli vesmírem použitelní tím nejspříhodnějším způsobem, je kus umění sebepoznání a neustálého sebepoznávání. Člověk se na této cestě ptá neustále „co je TO PODSTATNÉ?“

„Jsme tvorové nadaní vědomím, a proto potřebujeme víru (a naději). Víra je nejvyšším svorníkem našeho vědění. Ona je základním pořádacím principem našeho vnitřního světa. Je odpovědí na hlavní otázky našeho bytí: kdo jsme, odkud a kam směřujeme a proč. Dává nám jistotu ve chvílích nejtěžších.“ (tamtéž, s. 9)

Víru a naději potřebuje ten, kdo si vybral, ať už svým zrozením nebo volbou, určité náboženství a přijal představy a řád platný v rámci své víry. Jde o to, zda mu víra a naděje vydrží po dlouhý čas života a v těžkých dobách. Naši víru a sílu představ, jejich životaschopnost a nosnost prověřuje až dlouhá doba a události v čase. Také období zdánlivého klidu, „čas stojatých vod“, nudy a nečinnosti nás prověřuje. Je pro nás výzvou, tvůrčím prostorem volajícím po naplnění, zkvalitnění. „Čas stojatých vod“ je právě tak příběhem a patří k dramatu života jako doby převratných změn. Často nás prověřuje více než si dovedeme představit. Měří naši naději, sílu naší představivosti – té podstatné naděje, víry a představy o životě, která nás určuje z prahubin nás samých a je vlastní pouze nám.

„Víru potřebují i ti, kteří nepřijali žádné náboženství. Ani oni nežijí úplně bez víry. Věří v platnost určitých poznatků, ve správnost určitých názorů a činů, v užitečnost určitého konání.“ (tamtéž, s. 9)

Víra je potřebná i tobě, který nepatříš do žádné církve a který si myslíš, že nepatříš nikomu a ničemu. Právě svobodomyšlný člověk, který těžko může uvěřit nějaké určité náboženské představě či dogmatu, těžko si může jednoznačně zvolit společenství a je všude jakoby cizincem, návštěvníkem, poutníkem či kolemjdoucím, potřebuje něco jako světýlko naděje a víry, že jeho vakuum má smysl. Tedy, že má smysl jeho ne-víra a ne-směřování, jeho ne-představy a ne-toužení, neboť prázdnota se Světlem je diametrálně odlišná od prázdnoty bez světla či „bez květu“ – jak píše Šri Ramana Maharši v básni Arunáčala:

*„Být tich jako kámen bez květu,
může to být pravé ticho, můj Pane?“*

(překlad J. Hoznourek)

Globální a konečný účel všeho vesmíru a člověka je zahalený Tajemstvím. Hledání jeho smyslu a směřování je vznešený úkol filosofie, která nabízí různé odpovědi. Přes beznadějnost naděje, že člověk najde smysl Vesmíru, mnohá náboženství a směry tuto odpověď hledají; krásně, tvrdohlavě, typicky lidsky. Domnívám se, že Tajemství se snad maličko přibli-

žují ti a ty směry, kteří a které smysl hledání smyslu vesmíru a veškerenstva vidí v poznání sebe sama. Tuto myšlenku stručně vystihuje verš:

*„Hranice vesmíru jsou blíže, než kdo tuší,
hranice vesmíru jsou v lidské duši.“*

(A. Pludek, Nepřítel z Atlantidy Praha Čs. spisovatel 1981, s. 11)

Hledat to podstatné, co má smysl, znamená poznat jak a kdy je člověk sám sebou. Poznat tu naši pravou strunku nemusí znamenat hledání štěstí dle představ jiných lidí, společnosti, módy, církve, mínění nějaké skupiny lidí. Často se velice liší od představ našeho okolí a od jeho očekávání jací a kým bychom měli být, poznat sama sebe je umění poznat co vlastně my určitě sami chceme a rozeznat to od toho co máme vžité a naučené, ovlivněné představami společnosti, církve, okolí apod.

Společnost, zvláště ta tzv. moderní se nám snaží vnucovat nejrůznější představy o štěstí. Pomocí reklamy a medií se nám snaží nasugerovat, že vlastně nemůžeme existovat bez toho a toho předmětu, způsobu života, služeb a konzumu. Avšak naše skutečná přání a ideály mohou být úplně jiné. Současná doba přemírou vjemů a věcí odvádí člověka od Toho podstatného, nemoudře žitý současný život může být velkou zajížd'kou, odbočkou, prodlevou na cestě za Podstatným. Můžeme být také urychlovačem, když je všeho moudře užíváno. Může být tím nejlepším prostředím a časem školy. Dnešní svět nás nenutí se rozptylovat. To my se rozptylujeme, zdržujeme, odbočujeme nebo stagnujeme tím, že se jím necháváme ovládat nebo že se mu bráníme.

Naše doba je právě tak dobrou, ba ještě lepší školou Toho podstatného jako jiná školní doba lidstva.

V každé době totiž platí, že bez nadšení nic není. Bez této energie ohně, dobrého větru na cestě, zvaného nadšení je každá doba špatná doba, i klášterní cela rozptyluje a každé ticho ruší (rozháranou duši). Nadšení a vysoký ideál, tyto dnes skoro už nemoderně znějící slova, nečiní z člověka naivku odtrženou od skutečnosti, ale šťastnou lidskou bytost proměňující sebe a okolí. Takový člověk ovládá umění moudré, inspirované angažovanosti. Je “studený nebo horký, slaný nebo mastný“ jen ne “neutrál“ trčící nečinně a neužitečně mezi protiklady. Pokud je “nad věcí“ a nestranný, je to všechno jiné než líná netečnost a lhostejnost.

Angažovanosti v životě zkvalitněné inspirací vždy předchází sebepoznání, hluboké sebepochopení a vyjití sama se sebou. Přitom i nepatrné zlepšení vlastní povahy zlepšuje svět. Mnohý z nás sám zkusil, jakou to dá práci a zjistil, že ani tzv. mezilidské vztahy nejsou všelékem. Zvláště nefungují vztahy institucionálně, uměle, tj. z vnějšku budované. Každá spo-

lečnost, každá církev, zvláště tehdy, když zvětrává její podstata, když je zapomínán smysl jejího poslání a vlastně přestává vědět, proč existuje a přestává mít vlastní náplň, se chytá jako tonoucí stébla tzv. mezilidských vztahů. Buduje se jako “společenství“, hodně se hovoří o tzv. “shromážděních“ a čím se toto více a usilovněji dělá, tím víc se ta církev či skupina hádá a lidé se odcizují. Je jasné, že jinak to ani dopadnout nemůže. Rovnice stres + vztah rovná se řešení – neplatí. Vztah sám o sobě nemá valnou cenu, cenu má povaha, zkušenosti člověka, moudrost, inspirované jednání -to zakládá oheň nadšení a možnosti vyladit svoji bytost.

Lidské povahy by se možná daly zahrát jako hudební skladba. Ladí nebo neladí k sobě. Určitý počet do houfu sehnaných, nevytvarovaných povah vytvoří zase jen a jen neklid, rozklad a následné zklamání. Žádná hudební skladba nevznikne, když se sejde sebevětší počet špatně naladěných hudebních nástrojů, kdežto několik dobře vyladěných nástrojů zahraje krásnou melodii. Společenství přátel, kde jeden každý je svébytná povaha, která dobře vychází i o samotě a třeba v obtížných podmínkách sám se sebou, takové společenství vzniká samo, nijak se nemusí organizovat a funguje.

Často slýchávám požadavek na přednášky o vztazích mezi lidmi. Tato, úpadek předcházející témata, sama o sobě nic neřeší a nikomu příliš nepomohou. Jak chtít sladovat vnitřně nevytvarované? Jak odpovědět na otázky typu: „Když já jsem takový dokonalý, jak mám vyjít s těmi nedokonalými kolem?“ Na takové otázky není odpověď, nedávají smysl. Vzpomínám, co mne samu vždy nadchlo: příklad krásné lidské bytosti, skupiny, tvůrčího prostředí, možnost poznání sebe sama, svých vlastností, možností a dědičných předpokladů, žádná metodika jak žít, jak myslet, co dělat a co nedělat.

Na všechno jsou dnes vydané “kuchařky“. Předpis jak vyjít se svými bližními často nefunguje. Ve škole od malička se většinou ničemu takovému neučí, jen vzácně se mohou děti setkat se skutečným ideálem člověka, s příkladem denně žitým ve své blízkosti, s prostředím harmonické rodiny a moudře vedené školy.

Už od dětství přetěžovaným, stresovaným a kdečím z reklam a z televize ovládaným lidem nic nejsou platné pozdější návody na život. V Unitarii je naštěstí nedáváme a žádné návody k použití lidí, vztahů a světa nemáme. Za to ideály, naděje, příklady tvůrčích lidí, kteří hleděli jít za Tím podstatným, i když žádnou představu o tom nikomu nevnucovali, metody sebepoznávání (“metody bez metody“) – toho mají unitáři naštěstí velikou zásobu.

Bohumil Houser:

ŠUGJÓ – příprava k zenistickým cvičením

Cvičební metody zenu nefungují jako stroje. Jak postupně poznáme, skládají se z více prvků, než meditace.

Šugjó znamená úvodní zenistická cvičení, neboli noviciát, s málo meditací. Je to učňovská doba. Jádro cvičení – meditace a práce, jsou dvě nohy, po kterých se žák pohybuje vpřed až později. Tato cesta je cestou disciplíny. Ukázněnost řemeslníka záleží v tom, že dělá dobré výrobky, rozumí své práci, zvládá materiál, s kterým pracuje a zároveň pracovní techniku svého oboru.

Zenistická ukázněnost záleží v tom, že se v první fázi snažíme poznávat sami sebe i podvědomé tvořivé síly, které námi pohybují. I když máme k dispozici řadu stoletími vyzkoušených cvičení, která prošla v posledních desetiletích ohněm kritiky západní a japonské vyspělé vědy, přesto se předpokládá od žáka, že musí vnášet do cvičení určité vlastnosti, se kterými bude nucen pracovat.

Zen, jako CESTA, je něčím abstraktním a je na žáku, aby toto abstraktum vyplnil konkrétním, tím co toto abstraktum oživuje. Žákův úspěch se jeví v té míře, jak se daří realizovat abstraktum v konkrétnu.

Pro zenistická cvičení jsou potřebné tři vlastnosti: velká víra, velká pochybnost a velká odvaha (velké odhodlání). Již velká víra představuje pro evropského člověka velkou překážku, neb je dnes téměř ztraceným pokladem. Pokud ji ještě vlastníme, tak má z velké části negativní obsahy. V křesťanství znamená víra „milovat Boha“. Zeptejme se však upřímně sami sebe: „Máme ještě jiskřičku lásky ve svém srdci?“ Bez takové jiskry žili bychom a také většinou žijeme v zármutku. Mají-li zenistická cvičení dobře probíhat, musí být žákovo ego již předem zeslabeno a láska musí naše úsilí podporovat, zatímco jáství se musí během cesty zcela odložit. Pokud chceme žít jako lidé, pokud máme zájem, aby naše duše byla zdravá, pak musíme něco milovat! Jinak upadneme do chorobného egocentrismu sobectví a sebelásky a začneme chátrat.

Láska působí jako ohromný zázrak, je OHNĚM v kovárně života, ve které na kovadlině překováváme kov naší duše obsahující zlato a to tak dlouho pomocí kladiva cvičení až obdržíme čisté, ryzí zářící zlato našeho srdce. I když ve skutečnosti jsme nebyli nikdy od tohoto zlata oddělení, nenalzáme nikdy mír, pokud se neotevře jediné vnitřní oko moudrosti, kterým mír můžeme poznat a plně zakoušet.

K tomu je zapotřebí velké pochybovačnosti, nikoliv v učení, které je

abstraktní – to by bylo pouze intelektuálním eskamotérstvím, ale potřebujeme velkou pochybovačnost o našich intelektuálních předsevzetích, předsudcích, zvyklostech a míněních, které touto neustále přezkušujeme! To ovšem není ani lehkým, ani příjemným! Proto je tato velká pochybovačnost nepostradatelnou, abychom mohli vůbec na cestě obstát – neboť potřebujeme rovněž proniknout do toho, čemu jsme se až dosud vyhýbali. K tomu potřebujeme ještě další vlastnost, tj. velkou odvahu a velkou sílu. Chceme-li toho všeho dosáhnout frontálním útokem, nemůžeme uspět, a proto bylo zavedeno předběžné tj. učňovské cvičení.

Jaký metr či jaké váhy budeme potřebovat pro přeměření či převážení našich hodnot? Naše výchova, školení a zkušenosti – to vše dohromady tvoří naše morální a etické normy. Jsou však správné a pravdivé? Na intelektuální úrovni sotva, neb tam se neustále přimíchává intelektuální subjektivní vliv. Sto drobných složek každodenního života jako např. jak chodím, sedím, čistím obuv, zametám podlahu, držím kartáček při čištění zubů, vše je takovým, jak je to dobré pro mé pohodlí. Řeknu např., že půjdu na procházku, poněvadž je krásně, nebo že nepůjdu, poněvadž prší. A toto proto není pravdivým! Správně bych měl říci nikoliv proto, že je pěkné počasí, nýbrž proto, že mám rád pěkné počasí.

Potím se poněvadž, je mi velmi horko! V tomto konstatování je již obsažena zloba. Ale není to teplota, která mě nepříjemně dráždí, je mi přece dobře známo, že na celé řadě míst na světě je značně tepleji! Zlobím se proto, že mě to teplo nepříjemně obtěžuje. Zde se nejedná o žádný morální či etický soud, nýbrž pouze o jasný pohled na věci.

Od přírody jsme orientovaní na smyslové objekty. Ale objekty našich smyslů, samy o sobě jsou neutrální, ani dobré, ani zlé. Záleží jen na nás, jak jich používáme, co z nich uděláme, zda jsme zručnými či nikoliv. Teprve zručnost aktivizuje neutrální předmět a dělá jej “účinným“. Protože snadno věříme, jsme orientovaní na objekt a jestliže o tomto nepochybujeme, stáváme se k němu připoutanými. Záleží zcela na uživateli např. nějaké matematické formuli, zda tuto “aktivizuje“, aby zásoboval města elektrinou, či k vyvolání termonukleární exploze. Vše záleží od uživatele této formule. A poněvadž nemůžeme nikde vyřadit uživatele, tak je snad užitečným soustředit se na něj. Jestliže totiž přehlédneme uživatele, pak se aktivizuje naše orientace na objekt a dává tomuto značnou moc nad námi. Tímto aktem primitivního kouzelnictví získal objekt moc nad námi a udělal z nás své otroky. Protože jsme většinou již méně, nežli svého času byli kouzelníci učňové a pro naši nevědomost jsme nuceni žít ve století stále přibývajících kouzel – neznajících žádného kouzelníka, který by nás vy-

manil z tohoto zajetí kouzel, tak jsme nucení vracet se tam, kde vše začalo – tj. k neutrálnímu objektu. Předě mnou leží např. krabička pralinek. Jakmile začnu po nich toužit, začnou mě pralinky přitahovat. Po dobré snídani nechají mě však zcela “chladným“ a ztratí svou přitažlivost. Poněvadž jsem stvořen takovým, že “já chci“ zaměňuji za přitažlivost objektu a přehlížím skutečnost, že “já chci“ ve svém zákonném aspektu (přežití nebo pohodlnost) je spojeno s “já posiluji svou vůli, poněvadž se mi to líbí“. Má tvořivá přání a přizpůsobování jsou ukryta od “mé“ vůle, přání, mínění, názorů, zaujatosti a předsudků a proto cítím potřebu jít po “mé cestě“ a snažím se svět podle toho uspořádat. Když jsem takto aktivizoval objekt, že jsem jej mylně ztotožnil se svým přáním má nyní nade mnou moc a to tím větší, čím více “mé vůle“ bylo uloženo v mém přání. A poněvadž takto nejsem již více svobodným, diktuje objekt má mínění a názory. Jsou podmíněny objektem a považuji je za “své“ pouze proto, že se ztotožňuji s objektem. Jsou velmi silné a pokud jsem vázán na objekt, mohu jen nepatrně rozhodovat – neboť objekt a jeho mínění drží mě v zajetí více nežli já je. To je ale stav malého dítěte a my potřebujeme další výchovy, kázeň cesty, abychom se osvobodili. Když se nám dostalo určité výchovy jako dětem, tak jsme již byli částečně osvobozeni. Nyní však proděláváme dobrovolně vše s otevřenýma očima znovu – podruhé, abychom se dozvěděli, co je ve hře a abychom to dali do pořádku. Výchova dětí obsahuje do určitého stupně snahu osvobodit dítě od dětských pudů a tužeb (aby odvyklo agresivitě). Zkušenost učí dítě této formuli: hlad – křik – potrava! To se vyvíjí v přání, vyjádření a ukojení přání. Čím déle ukojení přání nechá na sebe čekat, tím více sklouzává k vyzkoušené formuli. Prosím; nic nežli žádost; nic – řev (to vždy účinkovalo). To je velká součást znalosti a poněvadž řev slouží jako prostředek k přežití, ulpívá na něm něco, co nahání strach. Tak si vysvětlujeme naše tvrdohlavé ulpívání na naší vůli. K opatrnému odvyknutí je nám třeba mnoho lásky a porozumění. Jestliže je dítě řádně vychováváno, učí se postupně, že nemůže dostat vše, co si zamane a nemůže být zbaveno všeho, co si nepřeje mít. Čím horší je naše výchova dítěte, tím více mu i sobě způsobujeme utrpení. Kdyby nás naši rodiče nenaučili překonávat dětské výbuchy zlosti a my díky tomu nevyvinuli sílu vydržet stavy napětí, pak bychom na prahu života, tj. v pubertě byli stále proti něčemu. Kdybych se v dětství naučil nepotřebovat velké množství věcí, nebyl bych k těmto věcem připoután a neulpíval bych na nich a jistě bych měl život snadnějším. Jestliže tento názor přijmu, tak udělám první krok k duchovní disciplíně. V takovém rozhodnutí je již určitá duchovní síla, neboť nyní jsem již schopen smířit se alespoň s některými

skutečnostmi, které by mi jinak ztrpčovaly život. Štěstí nepřichází z vnějšku. My to mylně očekáváme nebo to dokonce vyžadujeme v naivní lásce, tj. tam, kde si přejeme, aby náš milovaný nebo naše milovaná nám přinesli takové štěstí. Ukazuje to, že na povrchu můžeme být dobře vyvinutí, ale níže na úrovni citů platí pro nás stále odkaz dítek – jsme pevně vázaní na objekt! Nikdy bychom se např. neodvážili vyžadovat od našich milých, kteří jsou vždy ochotni pro nás tak mnoho obětovat, aby za nás jedli či pili, nebo dokonce chodili na záchod – ale přesto očekáváme od nich, aby nám přinášeli štěstí. Dokonce je někdy káráme, když se jim to nedaří! Kvůli našim tužbám a našim měřítkům, které tvoří naše ego a o kterých jsme se neodvážili nikdy pochybovat, promítáme svého malého človíčka na oblohu a navíc ještě s falešnou svatozáří. Človíček na obloze, tj. objekt představuje to, co cítím, nebo co se domnívám být, čím bych chtěl být, ale rovněž samozřejmě obraz toho, jakým by měl být svět! Zbytek mě – tam dole jsem já – který nemůže být hodným ani kousičku nároku kladeného na “človíčka“. Když vidím človíčka vesele se vznášet, cítím se dobře! Ale zbytek sebe plně ignoruji. Když to nedokáží, dělám za všechno zodpovědným okolnosti anebo v nejhorším případě to pokládám za přehlédnutí, které mi bylo vnuceno mým neštěstím. Poněvadž můj “človíček“ je tak dobrým jako Bůh, kterému se však jen zdánlivě podobá, tak nejsem schopen ani dělat běžná každodenní rozhodnutí v té míře, jak by se mi to líbilo a dávám raději přednost slepotě, která samozřejmě nevidí mé malé hříchy.

Naše cvičení „velké pochybnosti“ začíná proto pomalým, často bolestivým pronikáním do našich denních jednání, reakcí, přecitlivostí atd. Znovu a znovu musíme pochybovat o našich měřítcích a pečlivě zkoumat, zda jsou skutečnými a stálými. Dočkáme se mnoha překvapení, až konečně budeme obeznámeni s našimi naučenými postoji a budeme se jich zvolna zbavovat. Podle přírodního řádu nejsou naše přání a touhy něčím špatným a tento svět není žádným vyhraněným slzavým údolím, nýbrž je obojím – zlým i dobrým! Naše zručnost závisí v tom, abychom v takovém světě dovedli žít. Vlastní cvičení tedy vážně začíná v tom okamžiku, jakmile uznáváme, že svět se nemusí točit podle naší vůle, anebo že se můžeme tu a tam něčeho vzdát či od něčeho osvobodit! Naše přání začne vytvářet další představy a přání a to ještě podstatně zvýší zmatek mysli.

Tím, že uchopí jednu z vhodných stran “objektu“ vylije se z našeho srdce a vytvoří jakýsi závoj kolem celého „objektu“, ale právě tímto kouzelným závojem stane se “objekt“ pro nás nesmírně přitažlivým a podobá se takto pohádkovému démonu zmocňujícího se lidí.

Přesto, že se otevřela vnitřní atomová elektrárna, je nám objekt přece jen pouhým zprostředkovatelem v tom případě, kdybychom jej jasně viděli. Když jsme objekt poznali svou zkušeností, jako objekt v podobě osoby či ideálu, strach v podobě zařvání lva či esoterického učení, pak je tento zbaven svého magického závoje a není hoden žádosti našeho srdce, které touží, aby bylo poznáno.

Celá tragedie záleží v tom, že ego i když touží to “spatřit“ nemůže to “vidět“. Já sám stojím tomu jako překážka v cestě. Tyto závojové projekce uskutečňují se s celou silou osudových událostí – nemohu je tvořit a nemohu měnit.

Ať je mám rád či nikoliv, ať jsou již pozitivní či negativní, mohu je pouze snášet, až se samy rozpadnou a odplynou do ztracena. Ale pomocí “já“ (ega), které se vycvičilo být pružným, přichází okamžik, v kterém jedna z velkých závojových projekcí sklouzává z objektu a padá zpět ke mně. Zde nastává přelom!

Takové zpětné pády zažíváme několikrát v životě. Necvičené ego je takto vytrženo ze své dráhy a nemůže „vidět“ to, co se zde vrací domů. Takovému egu je již zpětný pád malého přání “velkým nezapomenutelným zážitkem“ přinášejícím sebou své vlastní přesvědčení.

Tím, že jsme zaměřeni ulpívat na objektu, chápeme se takového zážitku, aniž bychom věděli, co se zde děje. Proto je cvičení na malých přáních tak důležité.

Pouze dlouhodobým seznamováním se s tímto cvičením, umožní nám vidět zpětný pád závojové projekce a tak i poznat, jakým v pravdě je.

V takovém okamžiku je dílo naplněno. Pro ego to znamená smrt.

Zvykem ustálený pojem ega se rozpadá. To, co padne zpět je tím, co ve skutečnosti nebylo od nás odděleno – je to vlastní, nejvnitřnější základ bytí, jediná hodnota, která je nám nejvlastnější, na které jsme pomocí svého pomateného přesunu vědomí vytvořili pojem sebe samého, podobného neplodnému divokému výhonku. Nikoliv já žiji, nýbrž Bůh žije ve mně. To, co dávalo objektu jeho magickou přitažlivou sílu a jeho neodolatelný půvab je láska, jakou vidí naše srdce, když se rozbily brýle ega!

Svět je i pak nezměněným – řeky tekou tak jak tekly, střechy jsou červené a stromy zelené. Touto osvobozenou láskou docházíme klidu. Láska zbavuje strachu, dokonce i strachu ze smrti. “Dříve, nežli Abraham byl, já jsem.“ Toto já není ego v běžném slova smyslu, je to srdce, je to láska! Prozařuje vše a zahřívá jako slunce. Tím co vidí, není zmateno – to je moudrost, jasné vidění, vhled. Láska je zářící teplo, které působí osvobozujícím způsobem, není vázána na účel či výsledek, ale pouze na působení

z lásky a pro lásku.

Pouze pak je všední den pro nás TAO. Sami se musíme namáhat zvládnout tři nároky, které na nás klade šugjó a dávat dobrý pozor na to, abychom je zručně používali. I když všechno bude řečeno a uděláno – i když mi někdo vloží bonbón do úst, já sám jej musím vychutnat, abych poznal jeho sladkost. Když se chopíme zen buddhismu či jiné jógy bez lásky, jak se pak můžeme přeměnit? Když však spočíváme ve svém srdci a těšíme se plnosti jeho lásky, která je zároveň moudrostí, bude se naše cesta před námi rýsovat jasně.

Náš dlouholetý člen br. Bohuslav Páral vydal knihu vzpomínek na svého otce “Plukovník generálního štábu Alois Páral (7.4.1892 - 17.6.1978) Paměti“, Brno, Šimon Ryšavý, 63. Uveřejňujeme několik ukázek

Bohuslav Páral

Co měl ruský voják na srdci

Pamatuji si, jak jsem jako šestnáctiletý zažíval jeden dubnový den před koncem války.

Fronta probíhala Brnem a v parčíku na Hoppově ulici, kde jsme bydleli, měla palebné postavení minometná baterie 120 mm. Byl to pro mě obrovský zážitek. Rudá armáda konečně v Brně! Konec mého totálního nasazení! Jak jsme se těšili!

Můj otec, plk. gšt. Alois Páral, ruský a francouzský legionář, mě učil rusky. Toho dne si otec oblékl uniformu i s rády a vyšel před dům pozvat dva obyčejné ruské vojáky na oslavu osvobození, láhev schovávanou celou válku pro tuto událost. Oni odmítli s tím, že toho nejsou hodni, ať pozve důstojníky. Otec trval na svém, vymohl jim povolení, aby směli k nám.

Vzpomínali a srovnávali první a druhou světovou válku. Láhev se vypila, vznikla důvěra a vyprávění o poměrech v SSSR. Vůbec je nechválili, nakonec – po ujištění o naší mlčenlivosti – ukázali oba plátěné škapulíře uschované přímo na těle s žalmem (91) “O střele letící“ a předvedli tak, čemu věří, co mají na čepici a co na srdci.

Vzpomínali jsme na ně s otcem po únoru 1948 a já na ně vzpomínám dodnes.

V Kyjově na gymnáziu

Na gymnázium mne rodiče nechtěli dát do Brna, obávali se nepřízni-

vého vlivu velkoměsta na zdraví a mravnost. Byl jsem slabší konstrukce tělesné a maminka se obávala také špatného příkladu nižných nevěrců, socialistů a nemorálních lidí, kterých je ve velkém městě plno. Proto zvolili venkovské město, které tehdy mělo jen 3.500 obyvatel. To se ukázalo být dobrým, vděčně to uznávám dnes. Měl jsem tam čistý venkov - řeku Stupavu, lesy v okolí, pole a vinice. Spolužáci byli většinou Slováci, živějšího temperamentu než jsem byl já (Rivola, Kyjovský, Bumba, Žampach), pět Židů (v Kyjově byla stará židovská synagoga a rabín; jeho syn byl mým spolužákem). Profesoři - ředitel Klvaňa, katecheta Staněk, profesor Šťastný a jiní učili a vychovávali nás v ovzduší vlasteneckého nadšení jako v době obrození - v Kyjově převzali teprve správu města z německých rukou, a to velmi dobře, jak jsme zjistili po čtyřech letech v Brně. Bydlel jsem hned naproti gymnázia přímo na břehu řeky a u parku u Košťů (knihkupec, papírník, vinař) v malém pokoji na dvoře se dvěma psy. Se mnou tam byl o tři roky starší Březina a po dalších letech ze Šlapanic František Šamšula a Stanislav Zeman. Březinova sestra Božena bydlela v bytě Kostových, chodila do měšťanské školy, byla o rok starší než já a stala se nakonec mou první láskou, čistou a zpola dětskou (mně 13, jí 14 let).

Neděle mne okouzlovaly. Do kostela přicházeli z okolních vesnic venkované v pestrých národních krojích, na náměstí se pak bujně veselili, když se napili v radničním sklepě dobrého vína (i já jsem dostával v neděli k obědu čtvrtku vína). Pak mše v gymnazijní kapli (dědictví po řádu piaristů, který tu měl latinské gymnázium) - nejprve exhorta, to jest kázání. Bývala to vlastenecká promluva nadšeného katechety, skutečné povzbuzení pro víru a vlast, pak mše a při ní nádherné zpěvy spolužáků šestnácti až dvaadvacetiletých na kúru kaple. Zpívali nejlepší, sborové skladby.

Na jaře a počátkem léta vycházky do okolních lesů, sbírání květů (tak učil Klvaňa botaniku) a před prázdninami koupání v řece. Když nebyli Kostovi doma, koupali jsme se s domácími děvčaty večer v řece za naší zahradou, bez plavek, takto bylo na venkově zvykem. Poslední jaro a počátek léta, do 15. července před prázdninami, byl jsem v okouzlení. Teplo, slunce, voda, květy, dospívání puberty, ovoce, víno. - Vesele v Kyjově bývalo, vesele v Kyjově bude, jak zjistil Bezruč.

Vysvědčení jsem dostával s vyznamenáním, ve 4. třídě trochu slabší, sotva že se udrželo vyznamenání, to bylo projevem krize puberty, která končila.

Když jsem si v kvartě uvědomil, že nechci být knězem, řekli rodiče: „Budeš tedy učitelem.“

Vyžádal jsem si vysvědčení na odchodnou a rozloučil jsem se s Kyjovem. Ale doma řídící učitel to rodičům rozmluvil, abych šel na vyšší gymnázium a na univerzitu, když mám vyznamenání, a tak jsem šel do Brna na II. čs. gymnázium na Starém Brně.

Vzpomínky na otce

Motto:

*Osud jednotlivců je ještě daleko neproniknutelnější než osud národů.
(Alexis de Tocquevill)*

To se otce vůbec netýkalo. Buď byl ve službě nebo na cestách, manévrech nebo v kursech. Když byl doma, seděl v “pánském“ pokoji, kam se nesmělo, nechodila tam ani matka. Tam studoval, četl, řešil šachové úlohy.

Vztah k dalším dvěma bratrům měl poněkud napjatý. Přátele v pravém smyslu žádné neměl, nejlepší vztah měl k Miloši Wurmovi, spolužákovi a spolubojovníkovi z 22. pluku francouzských legií, který padl ve Francii 24. října 1918. Do konce svého života mu zapaloval na hrobě svíčku. Dnes to dělám já.

Teprve později, v dospělosti, jsem se dočetl u Bergsona, že člověk za život může postoupit jen o jednu společenskou vrstvu nebo přejít z venkova do města.

Bydleli jsme v důstojnickém domě za židenickými kasárnami v Brně. Pamatuji se, jak jsme stáli na balkoně a dívali jsme se, jak důstojníci pluku vyjíždějí na cvičení, po silnici krokem, zahrnuli na jeteliniště za domy a pod naším balkonem cvalem do mírného svahu. Zem duněla pod kopyty cválajících koní, první otec na velkém, silném černém koni, který měl na třech nohách bílé “ponožky“.

Další silnou vzpomínkou mám na jedno odpoledne před mobilizací v roce 1938. Šli jsme celá rodina na procházku a otec říkal mamince, že jsme možná spolu všichni naposled. Mně řekl: „Bohoušku, ty tomu ještě nerozumíš, jsi ještě malý a zapomeneš na to.“ Tehdy devítiletý Bohoušek to tenkrát cítil a pamatuje si to dodnes.

Po německé okupaci a demobilizaci nastoupil v brněnské univerzitní knihovně, jeho uzavřený způsob života se nezměnil, jen pečlivě sledoval průběh válečné situace na mapách. Ostýchal se mluvit o sobě, o svých zážitcích na frontě 1918, zapamatoval jsem si, jak zůstal při ústupu sám s několika vojáky ve mlýně, když Němci zatopili bojiště u Vouziers, kolem nich jen voda, daleko od Francouzů, blíž Němcům. Ten mlýn jsem našel v roce 1995 na zájezdu po bojištích francouzských legií.

O jeho činnosti v Obraně národa jsem se dozvěděl až po válce, od jiných. On sám jen poznamenal: „Generál Luža řekl, že přísaha platí stále - i po příchodu Němců.“

Po osvobození nastoupil na Zemské vojenské velitelství pro Moravu. Osvobození v dubnu 1945 slavil tím, že pozval k nám domů dva obyčejné sovětské vojáky, kteří nám tábořili pod okny a zavzpomínal s nimi na svůj pobyt v Rusku. Řekl jim, že láhev, kterou otevřel, schovával na oslavu konce války - po celou dobu války. Vojáci se začali zdráhat, tvrdili, že to není pití pro ně, že to chce oslavit s obyčejnými vojáky. Jeden z nich měl škapulír s žalmem z bible. Ta ruština, kterou si s nimi zopakoval, se otci později hodila.

Na zemském vojenském velitelství se mu po válce nevedlo. Nebyl náčelníkem štábu jako za generála Luži, ale jen náčelníkem týlu - do jmenování “někdo“ vsunul slůvko, “tat“. S generálem Novákem, novým velitelem ZVV, nesouhlasil v jeho snaze komunizovat armádu, odmítal chodit na brigády, na polní práce jako na nedůstojné a zbytečné. Jejich vztahu neposloužilo ani to, že Novák před válkou sloužil na podřízeném velitelství. A výsledek - po únorovém puči byl otec jako “nepřítel pracujícího lidu“ dočasně zbaven důchodu; generál Novák byl po počáteční slávě obžalován a souzen ve vykonstruovaném procesu se Šlingem a uvězněn.

O sobě otec tvrdil, že nebyl vojákem, ale filozofem na vojně. Z toho vyplývalo, že ho do legií, armády a Obrany národa přivedl osud nebo vůle Boží, že mohl dělat i něco jiného. Nechápal mou nadšenou činnost v Junáku a rozhodnutí zapsat se na vojenskou akademii a stát se důstojníkem. Tvrdil, že ani plukovník nemůže dělat na vojně, co chce. O jeho potížích na ZVV jsem se od něj dozvídal jen nepřímo a neúplně.

Žilo se těžce. Napřed dostal papír, že je “nepřítel pracujícího lidu“ a byl mu odebrán důchod, pak dostal druhý, že není “nepřítel“ a dostal snížený důchod. Privydělával si všelijak - vyučoval ruštinu na průmyslovce, dělal účetního a podobně. Z intelektuální činnosti mu zbyly jen šachy. Napřed hrál závodně, pak dělal rozhodčího a v turnajích jen zaskakoval.

Svého volného času využíval k péči o tři vnuky - mé syny. Jak neměl čas na mě a bratra, když jsme byli malí, tak později věnoval svůj čas “klukům“: chodil s nimi na procházky, vykládal jim antické báje a tak je vzdělával a vychovával. V Židenicích, kde bydlíme, se stal místní zvláštností a říkalo se mu “ten pan plukovník s kluky“.

Po celý život pro něj byly “centrem securitatis“ Šlapanice, vzpomínka na zbožnou maminku. Když si po první světové válce vybíral mezi úřadem na ministerstvu národní obrany a nějakou funkcí v Paříži, vybral si Brno, protože je u Šlapanic. Nemiloval však reálné Šlapanice, ale vysněný ideál - jaké

by mohly být. V životě jsem ho neviděl vzít ve Šlapanicích do ruky zemědělské nářadí nebo s něčím pomoci - jen se svým bratrem Petříkem, šlapanickým starostou, vedl nekonečné hovory, organizoval mu četbu a vlastně jej tak vzdělával. Jejich problémy pracovní a rodinné “neviděl“ a idealizoval si je.

Pochován je na šlapanickém hřbitově. Když zemřel, přišlo mu na pohřeb mnoho lidí ze Šlapanic i z okolí - plný hřbitov. Tolik lidí neměli komunisti ani na prvního máje, přestože tam se muselo povinně.

A co chybí???

To, co je kolem otce nejneproniknutelnější!

Dvě věci: jeho zařazení v mobilizaci 1938 a zařazení ve “Spojeném velení“ východních armád. Obojí jsem chtěl vynechat, protože v jeho vojenských dokladech doma i v archivech (Invalidovně a SÚA) tyto věci chyběly, ani zmínka, jakoby se vůbec nestaly. Je jasné, proč vadily. Dá se uhodnout komu, ale nechám to temnotě. Nechtěl jsem se zmiňovat o něčem, co jsem si sice přesně pamatoval, ale na co jsem neměl doklady, ani písmeno!

A najednou zjevení! Seznámil jsem se s plk. Johnem a jeho knihou “Září 1938“, kde je uvedena sestava celé mobilizované čs. Armády, v ní nástupní sestava 4. Armády:

ODDBRE BATAILLE 4.ARMÁDY 29. ZÁŘÍ 1938
(výťah str. 315-345)

4. ARMÁDA

krycí název: “Neruda“

velitel: arm. gen. Lev Prchala

náčelník štábu: plk. gšt. Alois Páral

SV: Brno

úsek: České Budějovice - Slavonice, Znojmo - Břeclav - Děvín

úkol: Obrana na místě. Zadržet nápor nepřítele od rakouských hranic a nedopustit obklíčení levého křídla 1. armády v Čechách.

Aktivní obranu hlavního obranného postavení řešit i ofenzivními úkoly.

Nedopustit proniknutí nepřítele Dyjskosvrateckým a Dolnomoravským úvalem.

Z knihy Plukovník generálního štábu Alois Páral

K počátkům svobodomyšlné víry

Ke konci roku 2016 vyšla též knížka Příběh Jana Kalence. K počátkům svobodomyšlné víry. Praha, Unitaria, 2016, 103 s.

Je to příspěvek k dějinám víry v jediného Boha a hledání prvotní čisté podoby náboženství bez příkras a dogmat na příkladu nepříliš známé osobnosti kacíře a bouřliváka 16. století Jana Kalence. Zpráva o jeho životě nemá být nějakou unitářskou hagiografií ani čtením o dokonalých Mistrech v orientálním významu. Více než cokoli jiného je výpovědí historických pramenů O JEDNOM HLEDÁNÍ CESTY K BOHU a musíme počítat s tím, že květnatá řeč starých spisů nerespektuje dnešní měřítko a jen stěží může být aktuální za každou cenu. Ale jdeme-li k pramenům s pokorou, ony nám ukáží obraz doby i živý příběh člověka, ale HLAVNĚ VŽDYPŘÍ-TOMNOU TOUHU PO DUCHOVNÍM POKROKU A POZNÁNÍ PRAVDY, tolik potřebnou v naší době.

K výpovědi historických pramenů nemusíme nic přidávat. Při pečlivém 3 nezaujatém studiu však vyvstane až překvapivě mnoho nepříliš známých skutečností. Uvedme alespoň některé:

- Víra nejenže lidi rozděluje a vznikají po celou dobu dějin náboženské rozbroje, ale naopak jestliže se k víře a náboženství přistupuje svobodně a bez předsudků, padají zcela přirozeně i bariéry a rivalita mezi lidmi. To dokonce i v dobách výrazné společenské hierarchizace. Svobodné náboženské bádání sblížovalo přemýšlivé lidi bez ohledu na jejich společenské postavení, zakládalo osobní přátelství prostých řemeslníků a šlechty, nedogmatických duchovních a tzv. laiků, chudiny i bohatých.

- Názorová shoda při svobodomyšlném náboženském bádání sdružuje národnosti a stírá hranice a to dokonce v ekonomicky málo významných až chudobných lokalitách (jako např. na Moravě v Letovicích, Ivančicích, Boskovicích a Slavkově)

- Touha po Pravdě podmiňuje touhu po vzdělání i u těch společenských vrstev a povolání, kde byl v minulosti přístup ke vzdělání problematický. (Půjčování literatury, četba bible atd.)

- Pokrokové myšlenky přetrvávají, navzdory tomu, že jsou v dobách nesvobody potlačovány, Nezanikají, ale vždy najdou svoje pokračovatele, kteří je dále rozvíjejí.

- V období české reformace, která je svým charakterem pozoruhodným jevem i v rámci evropských dějin, je antitrinitářství, tedy popírání víry v Trojici, chápané jako tři božské osoby, velmi radikální odklon od oficiálního učení církve, nejen katolické, ale i většinového proudu Jednoty bratrské. Ani Kalenec nezastával vždy antitrinitářské názory, ale postupně k nim dospěl. Nebyl také zdaleka první, kdo tyto myšlenky v rámci křesťanství rozvíjel, neboť měl v Čechách písemnými prameny doložené, oficiálními kruhy pronásledované, předchůdce již v první polovině 15. století. V nesnázích a protivenstvích se tak formovala "třetí strana" svobodomyšlně věřících. Také v příběhu života Jana Kalence se projevovalo věroučné drama doby reformace.

Jarmila Plotěná

Rostislav Havránek

Vědecké poznatky a víra

(Přednáška v Unitárii –září 2002)

Máme si dnes pohovořit na téma vědecké poznatky a víra.

Především je třeba si ujasnit, v čem je podstata těchto dvou způsobů lidského poznání.

Víra člověka, ať náboženská či materialistická, vychází ze subjektivního přesvědčení člověka o podstatě jeho bytí i podstatě bytí všeho, co jej obklopuje a čeho je součástí.

Dovolím si uvést k tomu názor prim. MUDr. Teodora Rosinského, který v knize "Člověk, bytie a umenie" (str. 40 a další - volná citace) říká: "Bytí ve vztahu k člověku a člověk ve vztahu k bytí je téma nevyčerpatelné a převyšuje současné možnosti lidského chápání, které se potácí od krajního materialismu ke krajnímu idealismu.

Chápeme-li bytí jako proces bez začátku a konce, musíme ho definovat jako věčnost základního principu, jímž může být jen hmota nebo duch. Zastánci věčnosti hmoty chápou člověka jako vrchol vývoje hmoty a všechny jeho projevy jako důsledky vysoce organizovaného pohybu hmoty. Náboženské systémy vycházejí z existence nadřazených duchovních sil existujících i po ukončení života jednotlivce, případně i před jeho životem. Novější pozorování (Moody, regresní terapie) to potvrzují. Hlubší vniknutí do problémů teoretické fyziky způsobilo i u mnoha fyziků obrat od materialistického chápání bytí. Někteří již hovoří o *a n t r o p i c k é m* vesmíru - tedy vesmíru vytvořeném pro člověka. Ten nutně předpokládá tvůrce - Stvořitele - jako duchovní individuum."

Dále klade prim. Rosinský otázky (str. 44): "Proč došlo ke stvoření hmoty a tedy vesmíru, k stvoření života, člověka i individuálních duchovních bytostí?" A dodává: "Jasně a jednoznačné odpovědi na tyto otázky nemáme. Na některé z nich se najdou odpovědi v dílech lidí, kteří se považovali za zasvěcence, v dílech vizionářů a v dílech uváděných jako diktované vyššími inteligentními individui. Jejich pravdivost však zpochybňuje rozdílnost, víceznačnost i zjevné nelogičnosti výpovědí. Je také otázka, zda ten, kdo k poznání došel nebo mu bylo dané, má právo ho zveřejnit i pro nezasvěcené."

V přednášce o transpersonální psychologii jsem hovořil o Grofově pojetí tzv. "prométheovského impulzu" jako nejvyšší formy

transpersonální inspirace. Dochází k němu, prožije-li vědec, vynálezce, umělec, filosof nebo duchovní vizionář náhlé zjevení, během něhož si představí celý produkt v úplné formě. Prométheovská inspirace je zvláště běžná v umění a v náboženství. Z náboženských zjevení jsou to např. Buddhovo zjevení pod posvátnou smokvoní, Mojžíšovo na hoře Sinaj a Ježíšovo na poušti. Posvátné knihy velkých náboženství - védy, tora, bible - jsou zápisy sdělené autorům v mimořádných stavech vědomí.

Upozornil jsem na to, že všechny inspirované zápisy - zjevené pravdy - jsou koneckonců vždy formulovány lidmi a ovlivněny jejich představami i přáními a determinovány vědomostmi a znalostmi dostupnými v době, v níž byly zformulovány.

Nechci snižovat hluboký etický význam a smysl bible. Když si ale přečteme počátek knihy Genesis o Stvořiteli a stvoření, nemůžeme neuznat, že v ní uvedené pojetí stvoření Země a člověka odpovídá představám o něm v době, kdy bylo zformulováno, a není v souladu se soudobými nezvratnými poznatky o vesmíru a existenci člověka v něm.

Jak jsem uvedl v úvodu k předprázdninovým seminářům, podstatu a smysl existence člověka na této planetě nelze pochopit, nepochopíme-li nejen Zemi, Gaiu - ale i Vesmír jako živoucí organismy, v nichž se stále něco rodí, vzniká, rozvíjí se a zaniká - v nichž se z chaosu tvoří systémy, jejichž zánik je předpokladem vzniku jiných systémů. Nelze též předpokládat, že jen naše Země - tento prášek v miliardy světelných let rozsáhlém a miliardy let existujícím vesmíru, který zahrnuje na 100 miliard galaxií, z nichž každá obsahuje miliardy i biliony hvězd - "hostí" na pár chvil své existence rozumem obdařeného tvora - a že to vše bylo stvořeno právě a jen pro něj a kvůli němu.

Uvědomíme-li si to vše, musíme pochopit, že nelze hovořit o stvořiteli a stvoření, ale o Tvůrčím principu a neustálém tvoření. Podstatu a velikost tohoto Tvůrčího principu, ať jej nazýváme jakkoli Univerzální Zákon, Vesmírná Moudrost, či Bůh - nelze pochopit, nepochopíme-li bezrozměrnost a bezčasovost, nepochopíme-li, že atributy našeho vesmíru, přesněji řečeno: čtyřrozměrného časoprostoru, jsou hmota, prostor a čas, ale že v okamžiku jeho vzniku již musela existovat i n f o r m a c e o možnosti a zákonitostech jeho vzniku a vývoje v tom smyslu, jak praví evangelium Ezejských: "Na počátku byl Zákon a Zákon byl s Bohem a Zákon byl Bůh."

Abychom to pochopili, dovolím si uvést - pro ty, kdo nebyli na úvodních přednáškách - hlavní poznatky o vesmíru - lépe řečeno: našem čtyřrozměrném časoprostoru - získané Hubbleovým kosmickým teleskopem - a některé myšlenky z knihy Jamese Lowelocka "Gaia - živoucí planeta".

Avšak předtím ještě několik slov k vědě a vědeckým poznatkům.

Vědecké poznatky - na rozdíl od víry, o níž jsem uvedl, že vychází ze subjektivního přesvědčení člověka o podstatě jeho bytí i podstatě bytí všeho, co jej obklopuje a čeho je součástí - se snaží vycházet z objektivního a tzv. vědeckými metodami realizovaného poznávání skutečnosti. Ovšem ani toto "vědecké" poznání nemusí být vždy zcela pravdivé, jak dokazují mnohé příklady z minulosti - např. karteziánské mechanické pojetí funkcí lidského těla, "vědci" odmítané objevy -např. Kochův objev příčiny tuberkulózy, Jánského objev krevních skupin apod. Říkám proto, že pravda je mnohdy jen nedostatkem důkazů pro opak.

Příklady nesprávného pojetí skutečnosti lze nalézt i v oblasti astronomie - geocentrický názor, či názor Tycho de Brahe, že oběžné dráhy planet kolem Slunce jsou kružnice, jež vyvrátil Jan Kepler, který dokázal, že to jsou elipsy a Slunce je v jednom z ohnisek.

Slyšel jsem kdysi krásné rčení: Věda je fantazie.

Lze je chápat dvojím způsobem. Tak, že k rozvoji vědeckého poznání je nutná fantazie a že to, co bylo fantazií, se stává vědou – i tak, že neústupné setrvávání některých "vědců" jen na dosaženém "vědeckém" poznání mění je z reality ve fantazii, či "fantasmagorii" brzdící další rozvoj vědy. (Jak řekl A. Einstein: „Vědci tvrdí, že něco nelze udělat. Pak přijde někdo, kdo to neví, a udělá to.“)

Zamyslíme-li se nad tím, vidíme, že mezi vírou a vědou není ani tak velký rozdíl. I subjektivní víra v něco, co v jisté době ještě není prokázáno a dokázáno, může vést k objektivnímu poznání reality - a naopak setrvávání na některých v jisté době objektivních vědeckých poznacích se může stát subjektivní vírou těch, kdo jim ještě věří.

Jaký lze vyvodit závěr pro vztah víry a vědeckého poznání?

Nic z toho, co kdokoli věří, nelze apriori jednoznačně popřít. Naproti tomu může být stěží součástí jakékoli víry, co je jednoznačně prokázané, že neexistuje. Každý má však právo na svou víru, ale nikdo nemá právo tvrdit, že je jediná - pravdivá...

Zopakujme si teď některé poznatky o vesmíru, či, lépe řečeno, o našem čtyřrozměrném časoprostoru, získané Hubbleovým dalekohledem:

Do dvacátých let minulého století se mělo za to, že naše galaxie, Mléčná dráha, v níž je naše Slunce malou, na jejím okraji umístěnou hvězdičkou, představuje celý vesmír. Dokonalejší dalekohledy umožnily zjistit, že obláčky na obloze nejsou hvězdy, ale jiné galaxie, mnohé z nich větší než naše. Hubbleův dalekohled realizoval reprezentativní záběr nejvzdálenějšího vesmíru, který obsahuje přes 1500 galaxií a jejich zárodků. Astronomové na jeho podkladě propočítali, že v celém vesmíru je pravděpodobně asi na 90 miliard galaxií.

Jsou dva druhy galaxií - spirální a eliptické. Spirální je např. naše Mléčná dráha. V těchto galaxiích stále vznikají hvězdy z mezihvězdné látky - plynů a prachu (asi z uhlíku a křemičitanů).

Eliptické galaxie svou mezihvězdnou látku již vyčerpaly, takže v nich nové hvězdy vznikát nemohou.

Hvězdy se rodí v mlhovinách. Takovou mlhovinou je např. Orlí mlhovina (vzdálená od nás 7 tisíc SR). Tvoří ji sloupy chladné husté mezihvězdné látky o výšce zhruba 1 světelného roku. Tyto sloupy jsou převážně z molekulárního vodíku a z množství mikroskopických částic.

Na vrcholu nejvyššího plynného sloupu jsou chomáčky plynu, jimž se pro jejich tvar a proto, že v nich jsou zárodky hvězd, říká "vejce". Jsou to husté koncentrace mezihvězdné látky a vznikají v nich hvězdy a kolem hvězd i planetární soustavy.

Je třeba se zmínit o životnosti hvězd. Ta záleží na jejich hmotnosti. Velké hvězdy mají v nitru mnohem vyšší teplotu, uvolňují mnohem více energie a spotřebují své jaderné palivo rychleji než malé hvězdy. Jejich život je proto poměrně krátký. Hvězda 10krát hmotnější než Slunce bude žít asi jen 10 milionů roků, kdežto Slunce a jemu podobné hvězdy žijí zhruba 10 miliard roků (tedy 1000krát déle).

Některé hvězdy jsou "staré" asi jen 50 milionů roků a některé jsou tak velké, že nemohou být starší než 4 miliony roků.

Tato čísla nás nutí k zamyšlení se nad životností a regenerační schopností vesmíru. Vždyť 50 milionů let je méně než doba od vyhynutí dinosaurů a 4 miliony let je málem doba existence předků člověka na této planetě. Z toho jasně vyplývá, že nelze hovořit o

nějakém jednorázovém "stvoření", ale o stále ve vesmíru probíhajícím "tvůrčím procesu".

Na rozdíl od mlhovin, v nichž se hvězdy rodí, existují tzv. planetární mlhoviny, které jsou jakýmsi "pohřebním" aktem hvězdy. Jsou to konečná vývojová stadia hvězd podobných našemu Slunci. Planetární mlhovina je vnější obal hvězdy, který hvězda při svém zániku odvrhne ve fázích barevně odlišných podle doby, kdy v ní ještě hořelo helium a kdy již helium vyčerpala.

Tyto planetární mlhoviny mají mnohdy krásný estetický vzhled, jako např. "Vejitá mlhovina" či mlhovina "Kočí oko".

Podle čínských zpráv se v červenci r. 1054 objevila v souhvězdí Býka velmi jasná hvězda, jež byla po jistou dobu nejjasnější hvězdou na obloze. Dnes ji v dalekohledu vidíme jako mlhavý obláček. Nazývá se "Krabí mlhovina". Její velikost je 10 SR a stále se rozpíná.

Vyzařuje tolik světla jako 10 tisíc Sluncí. Zdrojem tak mocného toku energie je nepatrná hvězdička uprostřed mlhoviny.

Je to **n e u t r o n o v á** hvězda o průměru pouhých 10 km, ale o hmotnosti miliónkrát větší, než je hmotnost Země. Na lžičku by se vešlo mnoho tisíc tun její degenerované látky - neutronového plynu. Velmi rychle se otáčí - 30krát za vteřinu - a vysílá impulzy od gama paprsků až po radiové vlny. Takových pulzujících neutronových hvězd je známo více - nazývají se **p u l z a r y**.

Vedle pulzarů jsou dalším zdrojem kosmického záření supernovy.

V únoru 1987 vzplanula ve Velkém Magellanově oblaku hvězda, jež byla 20krát hmotnější než Slunce. Při výbuchu odvrhne hvězda během několika vteřin velkou část své hmoty a uvolní 10krát více energie než Slunce za celý svůj život trvající 10 miliard let.

Jak vzniká supernova? Vyčerpá-li hvězda, o hmotnosti větší než desetinásobek hmotnosti Slunce ve stadiu červeného obra své zásoby helia, přejde na jiný druh paliva. Poté, co ve svém jádru přeměnila helium na uhlík, se její uhlíkové jádro smršťuje, zahřívá a vznikají v něm těžší a těžší prvky. Po vzniku železa už žádné termionukleární reakce nemohou energii vyprodukovat. Jádro hvězdy se zhroutlí do koule o průměru asi 30 km. Energie uvolněná při zhroucení vymrští hvězdný obal rychlostí až 10 tisíc km za vteřinu. Přehřátý vymrštěný obal se rozpíná do kosmického prostoru a tento jev pozorujeme jako supernovu.

Nebýt supernov, nebyli bychom ani my, ani naše Země. Převážným "materiálem" ve vesmíru jsou plyny. Teprve při smršťo-

vání se jádra hvězdy vznikají v něm těžší prvky, které jsou při výbuchu supernovy vymrštěny do kosmického prostoru a stávají se "stavebním materiálem pro planety, jako je naše. Dá se tedy říci, že jsme se zrodili na "hromadě odpadu" po explozi supernovy.

Jedinečnost planety, na níž jsme se narodili, je v tom, že není jen , jako jiné planety naší sluneční soustavy, "hromadou odpadu" po explozi supernovy, ale že je to ž i v o u c í planeta - G a i a jak ji nazývá James Lowelock.

Lze předpokládat, že je jen jedinou "živoucí planetou" v našem čtyřrozměrném časoprostoru?

Uvážíme-li existenci 90 miliard galaxií v něm a znásobíme toto číslo stamiliardami a biliony hvězd v jednotlivých galaxiích a počtem planet, které kolem těchto hvězd mohou kroužit - a vezmeme-li v úvahu i miliardy let existence našeho časoprostoru - myslím, že nás přejde domýšlivost, že vše, co vzniklo - či bylo stvořeno - existuje, zákonitě se vyvíjí a zaniká - je tu jen kvůli nám, jako jediným rozumným bytostem, žijícím "pár let" na této jediné nepatrné planetce v miliardy let existujícím a miliardy světelných let zaujímajícím časoprostoru, či, jak obvykle říkáme, v e s m í r u .

Jairres Lowelock v knize "Gaia - živoucí planeta" k tomu říká: „Smiřuji se s myšlenkou, že vesmír má takové vlastnosti, které činí objevení se života a Gaiy nevyhnutelným. Nelíbí se mi ale tvrzení, že byl stvořen právě za tímto účelem. Určitě musí existovat i jiné Gaiy, obíhající kolem jiných vlídných a dlouhověkových hvězd.“

Odhlédneme-li od duchovní úrovně (jíž se budeme zabývat v příští přednášce, zda "žijeme jen jednou") a zůstaneme jen na hmotné úrovni existence života a člověka - pak to, že na této planetě vznikl život a že na ní existuje i tvor, který je schopen zákonitosti vesmíru a života v něm objevovat, poznávat, chápat i využívat, dokazuje, že ve vesmírném Informačním poli je zakódována možnost a zákonitost, aby za určitých podmínek kdekoli vznikl život i rozumem "obdařené" bytosti. (Úmyslně neříkám "rozumné", poněvadž rozumem obdařená bytost ještě nemusí být vždy rozumná.)

Myšlenku, že by v oněch myriádách možných planet, během celé existence našeho časoprostoru existovala jen jediná, na níž by tyto podmínky byly, považuji za absurdní.

Hubbleův kosmický dalekohled umožnil zpřesnit naše znalosti o hmotné podstatě tohoto časoprostoru a o jeho vývoji. Zprostředkoval nám poznatky nejen toho, co se v něm děje, ale i toho, co se v něm

dělo před miliony a miliardami let, za něž k nám světlo těchto dějů teprve nyní doletělo. Umožnil nám také přesvědčit se o jeho rozsahu, který se neustále nesmírnou rychlostí zvětšuje.

A zejména nám umožnil nezvratně poznat, že dění v časoprostoru není dáno jen nějakými prostými zákonitostmi mechanického pohybu neměnných hmotných těles, ale že tento časoprostor je vpravdě živým organismem, v němž něco stále vzniká, trvá a zaniká - a to podle jistých věčných - či lépe řečeno - "bezčasových" zákonitostí.

Potvrdil, že prostor a čas jsou nezvratným atributem, podstatou tohoto časoprostoru. Realizují se však teprve okamžikem jeho vzniku - zatímco informace - zákonitost - na jejíž podstatě vznikl, musela existovat již v okamžiku "nula".

Vrátíme se na závěr k dnešnímu tématu: víra a vědecké poznání.

Vědecké poznání o prostoru, v němž žijeme, jsme si dnes pokusili objasnit a zdůvodnit. Jak je tomu s vírou? Pro většinu náboženských věr je charakteristické to, že vycházejí z problematiky "stvoření" je n této Zemi - jako podmínky existence tvora - člověka - žijícího j e n na ní - a ze vztahu mezi ním a božskými bytostmi, resp. jedinou bytostí - Bohem (ať je pojmenována jakkoli).

Domnívám se, že budoucí náboženství budou muset rozšířit tuto problematiku nejen na náš Hubbleovým dalekohledem zprostředkovaný časoprostor, ale i na Vesmír chápaný mnohem širě - jako bezčasový a bezprostorový systém, v jehož zákonitostech jsou zakódovány podmínky vzniku časoprostorů (používám množného čísla, neboť nelze vyloučit, že jich může být více) i podmínky vzniku a existence života i rozumem obdařených bytostí.

A vzniká otázka: Existují tyto bytosti jen tehdy a tam, kde zcela výjimečně vzniknou podmínky pro jejich hmotnou existenci - nebo existuje ve Vesmíru jejich duchovní podstata nezávisle na tom? Má jen dočasný nebo bezčasový charakter? Zanikne duchovní podstata člověka se zánikem podmínek jeho hmotné existence na této planetě, k němuž dříve či později nevyhnutelně musí dojít?

To však již není problematika úvah tohoto semináře ...

PROGRAM NA MĚSÍC ÚNOR 2017

Úterý 17:30 až 19:00 Staňkova 18a

7.2. 14.2. 21.2. 28.2.

ZPĚV DUCHOVNÍCH PÍSNÍ A MANTER

Středy od 17:00 Staňkova 18a

1.2. *Rev. Jarmila Plotěná*: SLUNEČNICE

(zdravotní cvičení a meditace)

8.2. SETKÁNÍ NAD INSPIRATIVNÍM TEXTEM

15.2. *Stanislav Skřička*: **7 MÝTŮ ZDRAVÉ STRAVY**
aneb **POJĎME ŽÍT ZDRAVĚ BEZ NEMOCÍ**

22.2. *Ivo Koukol*: MŮJ TALÍŘ (z cyklu “Jak ke zdraví“)

Čtvrtek od 18:30 Staňkova 18a

9.2. *Josef Jackulak (Setkání skupiny Allan Kardec)*:

VĚDOMÍ SEBE SAMA

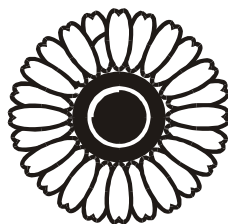
Pátky 17:00 až 19:00 Staňkova 18a

3.2. *Z. Vašíček*: elegantní Prostor

10.2. *Rev. Jarmila Plotěná*: **ČISTÁ MYSL**
(vzpomínka na br. Bohumila Housera dr.h.c.)

17.2. *Rev. Jarmila Plotěná*: **S POZORNOSTÍ NEJDÁL DOJDEŠ**
aneb několik drobných rad na “Cestu životem“

24.2. *Ing. Klára Kuncová*: **JAPONSKO**
– duchovní prostor chrámů a zahrad (promítání fotografií)

PROGRAM NA MĚSÍC BŘEZEN 2017

Úterý 17:30 až 19:00 Staňkova 18a

7.3. 14.3. 21.3. 28.3.

ZPĚV DUCHOVNÍCH PÍSNÍ A MANTER

Středy od 17:00 Staňkova 18a

1.3. *Rev. Jarmila Plotěná*: SLUNEČNICE

(zdravotní cvičení a meditace)

8.3. SETKÁNÍ NAD INSPIRATIVNÍM TEXTEM

15.3. *Jiří Ohnutek*: EKONOMIKA VERSUS EKOLOGIE

22.3. *Ivo Koukol*: KONZUMNÍ VELKÝ RODINNÝ KLAN
cyklu „Jak ke zdraví“)

29.3. *PhDr. Pavel Kapler*: ČESKÁ ANTARKTIDA (foto a video)

Čtvrtek od 18:30 Staňkova 18a

9.3. *Josef Jackulak (Setkání skupiny Allan Kardec)*:

RODINNÁ POUTA

Pátky 17:00 až 19:00 Staňkova 18a

3.3. **VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ BRNĚNSKÉ OBCE UNITÁŘŮ**

10.3. *Rev. J. Plotěná, Ing. P. Sedlák*: TIBETSKÁ KULTURA A MY

17.3. *Stanislav Skřička*: S VÍROU, PRAVDOU A STRAVOU DO
SVĚTA BEZ NEMOCÍ aneb být nemocný je tak snadné

24.3. PEGÁSEK – autorské čtení na téma “civilizace“

31.3. *Rev. J. Plotěná*: J. A. Komenský o Bohu a o člověku

www.unitaria.cz/brno; unitaria.brno@seznam.cz

Obec unitářů v Brně vydává dvouměsíčník “Poutník“ obsahující původní články členů a přátel Unitárie, články z historie unitářství, poezii, aktuality i zábavu.

Pokud si přejete tento program nebo časopis “Poutník“ dostávat e-mailem, sdělte vaši e-mailovou adresu v kanceláři Obce unitářů v Brně.

Redakční rada: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná, Bc. Daniel Novotný,

Ing. Dalibor Halouzka, Ing. Ivan Sommer, Ing. Pavel Sedlák

Za obsah článku nese odpovědnost jeho autor.

MK ČR E 16083